

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-261-6-19>

**HOMELAND AS THE LEITMOTIF
OF DARIA RYHYTSKA'S WORK**

**БАТЬКІВЩИНА ЯК ЛЕЙТМОТИВ ТВОРЧОСТІ
ДАРІЇ РИХТИЦЬКОЇ**

Макаренко А. Н.

*Teacher at the Preparatory Department
for international students,
Taras Shevchenko
National University of Kyiv
Kyiv, Ukraine*

Макаренко А. Г.

*викладач підготовчого відділення
для іноземних громадян,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Поетка Дарія Рихтицька безмежно любила рідний край, щиро любила Україну, тужила у далекій чужині за рідною Україною. Як вірна дочка свого народу, вона на чужині тонко відчуває болі рідного краю, рани душі свого народу, героїчні і трагічні сторінки його історії.

Дарія Рихтицька віршує з дитинства, але першу свою книгу «Шовкова косиця» (1992) видала в зрілому віці. Живучи на чужині, поетка ніколи не розлучається з Україною, і тому звучить в кожному її слові така глибока повага до рідного краю. «А сутністю буття є тільки Україна», написала вона у вірші «Полум'я тиші».

Шовкова косиця (едельвейс) – так гуцули називають невелику ніжно-білу квітку, яка росте в Карпатах на недоступних скелях над ущелинами високих гір, чіпляючись своїм міцним корінням за скали. Шовкова косиця – це символ, який втілює найкращі риси людської душі, її мужність, емоційність, стійкість.

На долю Дарії Рихтицької випало багато випробувань: війна, втеча з рідними на чужину, залишаючи старшого брата в рядах УПА, табори Ді – Пі у Німеччині, переїзд до США. Пройшовши горнило важких випробувань, вона змогла зберегти добру, ніжну та чуйну душу. Безоглядна любов до України і невимовна туга за нею визначили як особисте, так і творче життя Дарії Рихтицької.

Прологом збірки «Шовкова косиця» є розділ «Мозаїка свободи» а епілогом – розділ «Туга за Батьківщиною». Мотиви останнього розділу співзвучні з мотивами першого.

Кожен вірш з цих розділів пронизує любов до рідної землі і біль за її сумну історію. Перший розділ розпочинається молитвою за Україну, в

якій висловлено почуття вини перед Батьківщиною. Поетка просить вибачення у Батьківщини, що у скрутний час залишила її саму: «Суди! Карай! / Бо чужині / Продали ми / Дітей, онуків– / Усе віддали / Найдорожче / За скибу ситости, / І вольности ...» [1, с. 1].

Вияв високої любові до свого краю звучить і в поезії «Проща»: «О, Краю мій красний, / Величний! / Дозволь мені впасти / Краплиною щастя / На твоє обличчя, / На твої руки / І розтанути / В тобі, / З'єднатись навіки – / В священній молитві / І вмерти при тобі, / Ш знову ожити – / Для тебе трудитись, / Тобою гордитись ...»[1, с. 158].

У вірші, який має назву «Радість материнська», батьківщину уособлено в образі жінки-українки: «У кивоті святині / Краплями крови / Розцвіла калина – / Душа України... / З обличчям жінки / Безсмертної жінки, / На голові у неї / В'ється терновий вінець, / А в руках гострий меч! [1, с. 74].

У Дарії Рихтицької Богородиця – Україна в терновому вінку й з гострим мечем. Такою була й продовжує бути Україна, яку дівчинкою на довгі роки втратила поетка.

Як зазначає у своїй розвідці В.Ф. Погребенник «Мистецька реалізація теми Батьківщини супроводилася в авторки на межі віків і тисячоліть плеканням постійних тематично-настрєвих комплексів (насамперед пов'язаних із Україною...), зрослою щільністю образів, місткістю ліро-драматизму поетичного вислову» [4, с. 300].

Любов до України, біль за її трагічну долю, поетка виливає у чудовий твір «Плетиво волі»: «Ти невимовно / Тривожно – прекрасна! / Із своїми вологими, / Важкими косами волі, / Моя Батьківщино!» [1, с. 20].

В збірці «Шовкова косиця» й перед нами постають фрагменти нашої історії, які мов світлини оживляють нашу пам'ять. Поезія Дарії Рихтицької – це її щоденний роздум над віхами української історії, над її величними постатями. Тарас Шевченко, Олена Теліга, Ліна Костенко, Микола Вінграновський, Алла Горська, Ірина Сенік – це «люди високих поривань», які є втіленням української душі, її захисниками.

Як писав в одній із рецензій Ф.П. Погребенник: «У поезії Д. Рихтицької органічно поєднуються патріотичні національні мотиви з лірично-інтимними настроями і почуттями. Як вірна дочка свого народу, вона на чужині тонко відчуває болі рідного краю, рани душі свого народу, героїчні та трагічні сторінки його історії... Характерною рисою патріотичної поезії Д. Рихтицької є глибокий ліризм, непідробна ширість, художня прозорість думки» [5, с. 73].

Поезія Дарії Рихтицької дуже образна, кожен вірш з'являється у формі витонченого малюнка: «Яка ж – / Ти скорботно / Забута – / Моя

батьківщино! / В терновому / Вінку незгод, / І чварів / Розп'ята, / В продажних / Приниженнях / Дітей твоїх / Розбрату!» [1, с. 73].

«Крижаний цвіт» (1996) – друга книга Дарії Рихтицької, яка відрізняється від першої тим, що більшість віршів написані в Україні. В ній немає жодного вірша про США чи Канаду. Ця збірка теж написана про Україну і про українців.

«Крижаний цвіт» – збірка малюнків з натури. Поетеса опинилася віч – на – віч зі своїм єдиним коханням, без якого не було б ні віршів, ні самої Дарії Рихтицької. І кохання це – наша співуча і засмучена Україна.

Вірш «Невгасиме світло», який присвячено молодим американцям українського походження в день їхнього вінчання, є гімном подяки, котрі залишаються українцями: «Чи справді ми / На чужині? / Та ні, ми ніби / На своїй землі.....[2, с. 49].

З того часу, як Україна стала вільною і незалежною державою, Дарія Рихтицька тричі приїздила до України. По багатьох містах та селах їй влаштовували творчі вечори, які проходили з великим успіхом. У цілому пані Дарія перебувала в Україні майже два роки. Вона вірила у свій народ, який прийняв її так сердечно, високо оцінив її поетичну творчість.

Поетка свідома, що вона теж часткою свого народу, страждає з ним, бажає з ним жити і творити: «Україно! В тобі / Тремтить душа / Народу моего...[2, с. 60].

Ностальгічно-елегійний настрій пронизує вірш, в якому показані проблеми сьогодення України: «Котилася / Весна, мов море, / Я прилягала / До рідної землі, / І нею, як хустиною, / Сльози обтирала...»[2, с. 57].

Після декількох захоплених звернень до України, приходиться новий вибух розпачу: «О, Боже! / Скільки можна / Ждати? / Нехай лявина / Огняна / Залле нам очі, / Як ми «тепер / Тебе – / Не випровадимо / З цієї чорної / Приречено – / Страшної ночі...» [2, с. 57].

Третя збірки поетки «Кольори вітру» (1998) творилася в Америці, і в Україні. В третій збірці ритми поетичного пульсу визначені станами організму рідної землі. Ліричному «я» властиві фізичні відчуття музики від зневаги України на своїй землі – не своїй землі, від засилля чужої мови серед рідних степів. ....Природним імперативом патріота читається заклик припинити зневагу в «Ритмі пульсу» – препозиції збірки.

За кордоном Дарія дуже тужила за Україною. Вона була вражена справжнім українським святкуванням Різдва в буковинському селі. Різдвяні дзвони, коляда, гостинність господарів так запали в її душу, що туга за Батьківщиною стала ще більшою. В Детройті, у збірці «Кольори вітру», пані Рихтицька присвятила лужанським друзям поезію,

написавши: «Коли б / Була / Вітром, / Залетіла б / У церкву / Вашу –
Заглянувши / Всюди / Щоб / Слідів / Ласки / Дружби / Відшукати – /
Торкнулась / Спраглими / Губами / До ікон / Святих / Щоб силу / Мати –
/ В чужині / жити..» [3, с. 16].

«Серцевиною розділу («Обрій сподівань») є гурт патріотичних віршів, твори без гучної патетики, готовність безоплатно офірувати батьківщині свої любов, працю, посвяту» – зазначає В.Ф.Погребенник у своїй розвідці «Струнки білі вірші Дарії Рихтицької» [5, с. 183].

Дарія Рихтицька так сильно любить свій рідний край, що ладна бути в ньому навіть тополею: «І проминуть / Роки – / А Україна / Буде цвісти / Рясно, / І не буде / Вже чутно / Чужої / Мови / На шевченківській / Землі – / А я тополею / Буду шуміти / Слухаючи вічно / Ваші пісні... / Тільки / Прошу / Одне – / Щоби / Тополю / Мою / У чужину / Не занесли!» [3, с. 69].

Ця поезія глибока, болісна й зранена, суголосна з сьогоднішніми подіями: «Волю / Народу / Здобувається / Стражданням / Людей, / Але – / Як людина / Віддає / Своє життя / За народ – / То цей народ / Безсмертний ...» [3, с. 50].

Отже, можна зробити висновок, що закинута долею на чужину, Дарія Рихтицька думками лишилась з Україною, жила вболіванням за її краще майбутнє. Безмежна закоханість у рідний край стала сутністю її поетичного слова. Д. Рихтицька розкрила перед нами життєствердну позицію людини, яка має осмислювати, аналізувати своє життя й діяти, творити задля щасливої долі рідної землі.

Література:

1. Рихтицька Д. Шовкова косиця. Детройт, 1992. 172 с.
2. Рихтицька Д. Крижаний цвіт. Детройт, 1994. 316 с.
3. Рихтицька Д. Кольори вітру: Поезії. Детройт, 1998. 267 с.
4. Погребенник В.Ф. Художній світ збірки «Магія Вогню» Дарії Мельникович-Рихтицької // Мова і культура : наукове видання / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; Видавничий дім Дмитра Бураго ; голов. ред. Д.С. Бураго ; редкол.: П.П. Алексєєв, В.М. Бріцин, Ю.Л. Булаховська та ін. Київ, 2016. Вип. 18, т. 5. С. 300-306.
5. Сливинська Т., Рихтицький Н., Горобченко К. Творчість Дарії Рихтицької. Детройт – Київ, 2021. 288 с.